

سوم خرداد ماه سال جاری در خانه معلم منطقه یک آموزش و پرورش شهر تهران شاهد نشست هم‌اندیشی مجلات رشد و برنامه درسی ملی بودیم. این نشست با حضور مدیرکل دفتر انتشارات کمک‌آموزشی، مدیر طرح برنامه درسی ملی، سردبیران و مدیران داخلی مجلات رشد و گروهی از کارشناسان و همکاران طرح برنامه درسی ملی، برگزار شد. در این جلسه، مدیر طرح، برنامه درسی ملی را تشریح کردند، اهمیت و ضرورت آن را توضیح دادند، به جایگاه جدید مجلات رشد به عنوان نوعی محیط یادگیری مکتوب اشاره کردند و نقش فعال مجلات رشد را در فراهم کردن زمینه اجرای کامل برنامه درسی ملی و تحول بنیادین آموزش و پرورش مورد بحث قرار دادند.

پس از این نشست، گردانندگان مجلات رشد با استفاده از بیانات مدیر طرح، نتایج گفت‌وگوهای ارزشمند سردبیران و کارشناسان طرح برنامه و مطالعه «نگاشت سوم برنامه درسی ملی»، دست به کار شدند و از طریق انجام مصاحبه با کارشناسان و مسئولان رده بالای طرح برنامه و تهیه و تنظیم انواع مقاله‌ها و درج آن‌ها در مجلات رشد، برای آگاهی معلمان و مدیران مدارس کشور، درباره کلیات برنامه درسی ملی و ابعاد آن، بحث کردند. بحث برنامه درسی ملی و تحول راهبردی نظام آموزش و پرورش از اول مهر ماه سال جاری در اکثر مجلات رشد بزرگسال و فصل‌نامه‌ها، شروع شده است و هم‌چنان ادامه دارد. برخی عنوان‌های مربوط به این موضوع که تا این تاریخ در مجلات درج شده‌اند، عبارت‌اند از: آشنایی با برنامه درسی ملی، سندی برای آیندگان، تحول در آموزش و پرورش، فرایند اصولی ساختارهای آموزش و پرورش، دوره راهنمایی، بی‌مسما و بی‌نشان، ویژه‌نامه برنامه درسی ملی، برنامه درسی ملی در یک نگاه، معلم در برنامه درسی ملی، سند برنامه درسی ملی، تحول بنیادین، بایسته‌ها و انتظارات، آموزگاران و تحول، برنامه درسی ملی و الزامات قبل از اجرا. این اطلاعات در بیش از ۷۰۰ هزار نسخه مجلات آمده و در اسرع وقت در اختیار معلمان کشور قرار گرفته‌اند.

هم‌زمان با این اقدامات، دو خبرنامه هم‌با عنوان‌های «چرا مجلات رشد برای مدیران و معلمان و مربیان مدارس منتشر می‌شود؟» و «چرا مجلات رشد برای دانش‌آموزان منتشر می‌شود؟» از طرف دفتر انتشارات کمک‌آموزشی چاپ و به مدارس کشور ارسال شد. متن خبرنامه مربوط به مجلات رشد بزرگسال، در صفحات ۲۴، ۲۵ و ۲۶ همین شماره مجله درج شده است.

در این خبرنامه‌ها با اهداف، تعداد عناوین مجلات، برخی زمینه‌های مورد بحث، مخاطبان و فواید انتشار مجلات رشد آشنا می‌شوید. وقتی در مجموع با ۳۰ عنوان مجله و تولید بیش از ۳۰ میلیون شمارگان در سال و توزیع ماهانه آن‌ها به طور مرتب در گستره کشور روبه‌رو می‌شوید، پی به عظمت این کار می‌برید و وقتی درباره تهیه و تنظیم مطالب هریک از مجلات و دقت در معنا، صحت و به روز بودن مطالب، شیوایی نگارش، صفحه‌آرایی و تهیه عکس و خبر و تکرار منظم فعالیت‌ها در هر ماه و در هر فصل بیندیشید، به طور مسلم شگفت‌زده می‌شوید و بر خود می‌باید که در آموزش و پرورش کشور ما با همت عده قلیلی، گنجینه‌هایی غنی از مطالب مفید و سالم درباره مسائل علمی، آموزشی، تربیتی، اخلاقی، دینی، حرفه‌ای و... برای رشد و استفاده معلمان و دانش‌آموزان کشور منتشر می‌شوند. اما هدف از درج عنوان مقاله‌های مربوط به برنامه درسی در این یادداشت، آن است که مدیران، معلمان، مربیان و کارشناسان آموزش و پرورش و حتی اولیای دانش‌آموزان از: ۱. اهمیت و ضرورت برنامه درسی ملی به ویژه اهداف و چشم‌اندازهای آن آگاه شوند؛ ۲. در صورت تمایل، کلیت برنامه یا برخی از بخش‌های آن را که در مجلات رشد مورد بحث قرار گرفته‌اند، نقد کنند؛ ۳. از همه مهم‌تر، به سؤال گردانندگان این مجله که در آخر یادداشت مطرح کرده‌ایم، نظر کارشناسی بدهند.

همگام با اصول، پیشگام در فنون

و اما درباره سؤال:

بدون تردید مدیران و معلمان ارجمند، مطمئن ترین و با تجربه ترین افرادی هستند که از نارسایی های نظام آموزشی باخبرند و نسبت به آن بیش از هر کسی دغدغه دارند و از صمیم قلب می خواهند که هر چه زودتر نظام آموزشی به گونه ای مطلوب و درخور شأن جمهوری اسلامی ایران، متحول گردد. آموزش و پرورش ما در مسیر متعالی علمی - تربیتی قرار گیرد و پنجره های امید و نشاط به روی کودکان این مرز و بوم باز شود. هم چنین، معلمان ما به خوبی می دانند که ساختار و ماهیت نظام های آموزشی کتاب محور به گونه ای است که خیلی نمی توان در آن ها به تفکر انتقادی پرداخت و تفاوت های فردی دانش آموزان را رعایت کرد. در این گونه نظام ها، دانش آموزان از فرایند تولید فکر اطلاعی ندارند، روش مطالعه پایدار و معنی دار را نمی دانند، غالباً از روش ها و راهبردهای مؤثر یادگیری بی خبرند، یادگیری را حفظ زندگی مدرسه ای و زندگی روزمره پیوند واقعی ایجاد کنند. با این که معلمان دلشان می خواهد آن ها را افرادی اندیشمند، کنجکاو و خلاق بار بیاورند، ولی به خاطر شیوه های سنتی امتحانات و ارزشیابی که در انتخاب نوع روش تدریس بسیار مؤثرند، در عمل، قادر نیستند کار مهمی انجام دهند. بنابراین در ساختار نظام آموزش سنتی، این ظرفیت و امکان وجود ندارد که به راحتی، از نوآوری ها و روش های جدید آموزشی، فرایند تفکر انتقادی، روش های ارزشیابی و پژوهش، به عنوان فعالیت های یادگیری فعال استفاده شود. برنامه درسی ملی می گوید: «مربی در فرایند یاددهی - یادگیری نقش فعال دارد نه منفعل»، «دانش آموز خودش دانش ها، مهارت ها، نگرش ها و انگیزه هایش را تعیین می کند»، «یادگیری مادام العمر مورد تأکید است»، «محیط یادگیری باید متنوع باشد»، «مدرسه باید بر محور شاخص های مدرسه زندگی استوار باشد»، «کتاب درسی تنها وسیله آموزشی نیست و باید از بسته آموزشی استفاده کرد»، و بالاخره، کلیدواژه خروجی برنامه درسی ملی، «تفکر، تعقل، اندیشه ورزی، خلاقیت و تولید فکر» است. هم چنین در این برنامه، محیط یادگیری هم منحصر به چهار دیواری کلاس درس نیست و ...

مگر تحول غیر از این است؟ در برنامه درسی ملی بخش مهمی از تحول در نگرش ها، اهداف، مبانی نظری، روش ها، تکنیک ها ساختار نظام، محتوای کتاب های درسی، نوع رسانه های آموزشی و دگرگونی فضای مدرسه و کلاس و توسعه آن به خارج از مدرسه، کاملاً روشن و مشهود است. با چنین چشم اندازی از برنامه، مدیران و معلمان ارجمند باید از هم اکنون درباره وظایف و مسئولیت های جدید خود فکر کنند، به مطالعه و بحث و گفتگو درباره شیوه های آموزشی و مدیریت خود بپردازند و به جای تکیه بر آموزش دانش محض به عنوان یادگیری، تربیت جامع دانش آموزان را مورد توجه قرار دهند که انجام این گونه فعالیت های آموزشی، فراتر از صرف یادگیری یک مبحث درسی است. این گونه نگرش به مسائل آموزشی و تربیتی، یعنی همان تحول بنیادین در رویکردها و نگرش های معلمان که نیاز دارد به:

- آگاهی از ارزش ها، اصول و مبانی تربیتی نظام، به عنوان فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی؛
- کسب مفاهیم نظری و دانش فنی در قالب مجموعه ای از دانش علوم تربیتی و حرفه معلمی؛
- تسلط بر مفاهیم فناورانه متشکل از فنون، مهارت ها و خط مشی ها برای عمل کردن.

حال سؤال این است که اگر از شما به عنوان معلم خواسته شود در کلاس درس خود تحول ایجاد کنید، از کجا شروع می کنید و چرا؟

لطفاً پاسخ هایتان را با همکارانتان و یا مدیر مدرسه در میان بگذارید و نتیجه را برای درج در مجله و استفاده سایر معلمان کشور، به دفتر مجله بفرستید. به خاطر داشته باشید که هدف از طرح این سؤال، نوشتن مقاله ای مفصل نیست، بلکه بیان فکر و ابتکار شما که رهنمود دهنده، مجمل و قابل اجرا در کلاس درس باشد، کافی است.